

Maandag 16 oktober 1916 – ochtendeditie

Geen berichten over België.

Maandag 16 oktober 1916 – avondeditie

Naar “De Grondwet” mededeelt, zijn de Duitsers, na loopgraven te hebben aangelegd aan de zuid- en westzijde van Antwerpen, thans ook aan de noordzijde daarmee begonnen. Bomen worden omgehakt; ook een dozijn woningen zal met de grond worden gelijk gemaakt.

De Meierijsche Courant meldt uit Brussel, dat de Duitsers bezig zijn, langs de Belgische grens alle houtgewas weg te kappen op een breedte van 30 meter. Het is er hun blijkbaar om te doen, een onbelemmerd uitzicht langs de grens te hebben. Ze worden overigens hoe langer hoe strenger.

De hogeschool te Gent.

Het Vlaamsche Nieuws bevat de eerste lijst met namen, vijftig, van Vlamingen, die instemming betuigen met het bekende manifest van de Hogeschoolbond inzake de vervlaamsing van de hogeschool te Gent. Het blad schrijft in de aanhef van een artikel, De lijst der oprechten geheten, het volgende:

De eerste lijsten met de namen van de Vlamingen, die de Vlaamse hogeschool als een weldaad voor hun volk begroeten, komen binnen.

Dagelijks zullen wij vijftig namen afkondigen.

Van nu af kunnen we zeggen: Daar zijn met honderden, daar zijn reeds met duizenden handtekeningen. En dit ondanks bedreiging en

laster, ondanks smaad en vervolging, ja, waarom het verzwijgen? ondanks het westelijk offensief dat zoveel moedige intellectuelen de Somme-koorts op het lijf heeft gejaagd!

Zo ver heeft de Haverse regering het gebracht, dat zij een franskiljons spook is geworden, waar de postjes-flaminganten schrik van hebben.

Het is nogmaals, gelijk in de ganse geschiedenis, het is nogmaals de middenstand die het koenst voor zijn taal, voor zijn stam, voor zijn land, met zuivere vaderlandsliefde optreedt.

De Vlaamsche Gedachte, het blad, dat door Leo Picard wordt uitgegeven, bevat een artikel: Eenheid van Vlaamse en Belgische belangen? waaraan wij het volgende stuk ontlenu:

Het is een waarheid die iedereen mag weten dat vele flaminganten – ik heb mij daarin nooit alleen gevoeld – te midden van al de oorlogsverschikkingen – het lijden van het volk hebben wij zo goed als wie ook meegeleefd en leven het nog mee – zich na de val van Antwerpen toch verheugden in het vooruitzicht van een verminderde Belgische staatsmacht.

Door de vermindering der Belgische staatsmacht, vermindert immers ook de kracht der verfransing; komt er dus beter vooruitzicht omtrent het resultaat van de strijd om onze geestelijke vrijheid.

Andere flaminganten echter – even goede flaminganten – hebben het nooit zo gevoeld en de toestanden steeds heel anders gezien.

Ze redeneerden als volgt:

“De Belgische staat is er nodig om Vlaanderen tegen het gevaar van verduitsing te beschermen; in die Belgische staat zullen wij

Vlamingen een groter aandeel krijgen naarmate wij de zaak van België met meer ijver zullen gediend hebben.”

Lijnrecht daartegenover staat het inzicht der Jong-Vlamingen (type R. Kimpe, voor elke echte Vlaming even achtbaar als mr. van Cauwelaert zelf). Voor hen is België steeds de vijand van Vlaanderen geweest en moeten de Vlamingen zich met de vijanden van de Belgische staat verbinden om hun eigen staat te kunnen vormen.

Beide redeneringen zijn m.i. elk voor een gedeelte juist.

Waar is het en boven alle twijfel verheven dat de Belgische staat in zijn hele actie steeds tegen het Vlaams-Nederlandse element heeft geijverd, een enkele maal door bevoordeling van het Waalse land boven het Vlaamse, in zijn geheel doch meer en aanhoudend door steun aan het anti-Vlaamse element in Vlaanderen zelf.

Doch even waar is het dat de flaminganten nog niet genoeg sociale macht vergaard hebben om de staatsmacht te kunnen dragen. Een Vlaamse staat aan zichzelf overgelaten, zou een staat zijn door de franskiljons geleid en in geval de nieuwe staat half onder Duits bestuur mocht komen dan zou weldra de Duitse macht met Vlaanderen handelen zoals België zelf er mee gehandeld heeft en ditmaal zouden wij nog tegenover een veel sterkere vijand staan.

We kunnen dus aannemen en moeten zelfs wensen dat de Belgische staat hersteld zou worden.

We zullen echter niet door alles heen de Belgische politiek – zelfs niet in zover ze zelf nationaal-Belgisch blijft – steunen zoals sommige Vlaamsgezinden doen (type mr. Frans van Cauwelaert – door alle goede en verstandige flaminganten even geacht als Dr. August Borms zelf).

De Belgische regerende kringen immers zullen trachten bij de vrede hun gezag te vergroten. Voor de diensten die ze aan de Entente tegen Duitsland bewezen hebben, zullen ze beloning vragen: een sterkere strategische grens, een zeker gezag in – zo niet de annexatie van – Luxemburg, een nietig verklaren van Hollands militaire rechten op de Schelde, een afronding wellicht of althans een bevestiging van koloniaal gebied en makkelijker afzetgebied voor de Belgische massaproducten – de productie van dergelijke artikelen vormde immers de zeer precaire grondslag van België's economisch leven?

Mocht de regering met zulke nieuwe macht naar buiten bekleed in het land terugkomen, zij zou zeker niet aarzelen om al het mogelijke te doen waardoor zij ook naar binnen haar macht op hechtere basis kan vestigen. Van de vage gevoelens der vaderlandsliefde – geen gevoel is complexer en dus minder duidelijk – zou zij gebruik maken om “de eenheid voor alles” te prediken. Vooral aan de eensgezindheid onder de burgerij in politiek en cultureel opzicht zou haar veel gelegen liggen. Kleine toegevingen op het gebied van het taalrecht der Vlamingen zou zij zich kunnen permitteren, maar de opleving van een algemene en alles omvattende Vlaams-Nederlandse cultuur zou worden gesmoord ... zo mogelijk.

Maar juist de winst aan macht naar buiten zou de macht naar binnen vergroten.

Daarom mogen de flaminganten geen sterker België willen dan vroeger en zich eerder verheugen in een voorlopig verzwakte staat. Bij het afwegen der vredesvoorwaarden moeten zij daartoe al het gewicht dat zij hebben of nog kunnen winnen, in de schaal leggen.

Met klare woorden:

Voor de Vlamingen is het winst wanneer aan de Belgische staat het Kongogebied, met vergoeding aan de belanghebbenden en afkoop van het door de staat tot stand gebrachte, wordt ontnomen.

Voor de Vlamingen is het winst wanneer zekere beperkingen aan het Belgische militarisme worden opgelegd.

Een herziening van het statuut der militaire rechten op de Schelde in de Belgische zin zou voor de Vlamingen een grote ramp zijn. Nog afgezien van de vervreemding tussen Nederland en België die zulke herziening zou voor gevolg hebben, is het ook zeker dat daardoor de macht der Belgische leidende en verfransende kringen zou versterken; aanwas van macht die wellicht zou gekristalliseerd worden in een Belgische oorlogsmarine (die stellig overwegend Frans zou zijn van taal).

Ook moeten wij het aandurven te betrachten en te bewerken dat de afzet der massaproductie uit ons land niet makkelijker wordt gemaakt, zelfs eerder nog over te gaan tot een economie op bredere basis – landbouwbedrijf en fijnere industrie – wat stellig aan Vlaanderen en vooral aan de intellectuele ontwikkeling van Vlaanderen zou ten goede komen.

Een aanhechting van Luxemburg – waar de Fransgezinden wel niet de meerderheid maar toch de meesters zijn – ware voor Vlaanderen zeer schadelijk.

Elke annexatie van ander (Duits of Hollands) grondgebied – ook natuurlijk van Frans-Vlaanderen – ware dit eveneens omdat het de macht der regerende klasse zou versterken.

En eindelijk moeten we ons schrap zetten tegen elke maatregel, waardoor de transitohandel langs Antwerpen zou worden geschaad.

Immers juist die transitohandel is een van de zeer weinige grote bedrijven uit ons land die het Vlaamse element ten goede komt.

Een Oud-Katholiek, die in het Belgische leger dient, schrijft uit Calais, dd. 20 juli aan een Oud-Katholiek pastoor hier te lande (wij halen aan uit de Oud-Katholiek):

“U vroeg mij in uw brief hoe het hier wel op godsdienstig gebied gaat. Ik vind er weinig verschil in tussen nu en vreedstijd, het is te zeggen, ik vind dat het godsdienstig gevoel nog meer gedaald is. In het kamp van R ..., waar zowat een 2000 à 2500 man ondergebracht waren, kwamen er waarschijnlijk niet meer dan 200 à 300 naar onze diensten, die 's zondags gedaan werden. De Rooms katholieke propaganda was er anders nogal fel. De aalmoezenier had een bibliotheek opgericht, alsook verschillende dagen per week lessen voor Engels en Frans. Dit alles werd nogal wel bezocht, bijzonder de bibliotheek, daar het lezen al het enige vermaak voor de jongens ginder was. Nu hoe het zoal gaat bij de troepen in de steden gekantonneerd, daar is het godsdienstgevoel nog minder. Van de 800 man die wij hier zijn, denk ik niet dat er 10 naar de kerk gaan. De Rooms katholieke overheersing heeft veel van haar macht verloren in België; het is beter gezegd: tussen haar bevolking. Niettegenstaande dit alles is de macht der priesters nog sterk in ons België en in het leger. Om een goed plaatsje te bekomen is de voorkeur aan degene die door de aalmoezenier aanbevolen is. Het protestantisme wordt in vergelijking meer gevolgd. Elke maand is er in het kamp van R ... een protestantse godsdienst. Die wordt nogal fel gevolgd. Waarschijnlijk waren er verscheidene die gingen uit nieuwsgierigheid, zulks is mogelijk. Natuurlijk was het aantal niet zo groot als bij de Roomsen, maar in vergelijking was het veel. Ik denk, dat wanneer eenmaal de oorlog mag gedaan zijn, de roomse godsdienst veel ten achter zal gaan, ten voordele van andere ... Wij zijn hier nog in de stellige overtuiging, dat voor het einde van dit jaar

grote veranderingen in de volkenstrijd zullen plaats hebben en wij hopen zelfs van dit jaar nog terug in België te zijn.”